

Společná tisková zpráva Klimatické koalice, Českého fóra pro rozvojovou spolupráci - FoRS, Greenpeace a Česka proti chudobě a nerovnostem ve spolupráci s Informačním centrem OSN

8. srpna 2019

Vědci: Změny v produkci potravin a přístupu ke krajině jsou pro stabilní klima podobně důležité jako konec fosilních paliv

Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC) dnes v Ženevě zveřejnil novou zprávu, zaměřenou na půdu, krajinu a zemědělství.¹ Po loňské zprávě o možnostech, jak zabránit oteplení planety o více než jeden a půl stupně Celsia, jde o další naléhavé varování vědců, že bez zásadních řešení v produkci potravin a péči o krajinu nebude možné splnit požadavky Pařížské klimatické dohody ani zajistit dostatek potravin pro světovou populaci.

Zemědělství a produkce potravin aktuálně zabírají třetinu zemské souše, nárokují si 70 % veškeré spotřeby sladké vody na Zemi a zhoršují mnoho ekologických a socioekonomických problémů, včetně změny klimatu a ničení půdy. Odlesňování, průmyslové zemědělství a další nešetrné praktiky při využívání půdy způsobují zhruba čtvrtinu veškerých emisí skleníkových plynů, tj. obdobně jako výroba elektřiny a tepla.² Ovšem vegetace a půda také poutají a ukládají oxid uhličitý, v celkovém součtu jsou půda, lesy nebo mokřady zatím čistým “úložištěm” emisí a tedy “brzdou” globálních změn klimatu. Vědci varují, že postupující změna klimatu může tuto důležitou funkci narušit a není jisté, zda se z dosavadního úložiště emisí nestane jejich zdroj.

Většina zkoumaných scénářů budoucího vývoje potvrzuje, že zemědělství a špatná péče o půdu budou hrát klíčovou roli v dalším oteplení planety. Zvyšování organické hmoty v půdě, protierozní opatření, obnova lesů, omezení odlesňování nebo plýtvání potravinami mohou zabránit oteplení až o půl stupně Celsia a významně pomoci s udržením globální teploty na relativně bezpečné úrovni. Ovšem za podmínky, že zároveň razantně srazíme emise ze spalování fosilních paliv a průmyslu.³

Změna klimatu už nyní produkci potravin silně ovlivňuje a do budoucna bude tento vliv stoupat, ačkoli v různých regionech s různými dopady. Současný potravinový systém je navíc velmi zranitelný: přes 60 % veškeré sklizně tvoří pouze čtyři plodiny (kukuřice, rýže, pšenice a sója) a produkce potravin je zcela závislá na tom, co se s nimi stane. Například v oblasti subsaharské Afriky poklesne vlivem změny klimatu produkce kukuřice až o 75 % do poloviny století a úroda pšenice může být o více než třetinu nižší.

¹ Plný název zveřejňované zprávy IPCC zní: Climate Change and Land, an IPCC special report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems.

² Výroba elektřiny a tepla se na celkových globálních antropogenních emisích skleníkových plynů podílí 25 %. Zemědělství, lesnictví a další využívání území přispívá 23 procenty.

³ <https://agupubs.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/2017EF000744>

Pavel Příbyl, ředitel FoRS - Českého fóra pro rozvojovou spolupráci: „Postupující změna klimatu ohrožuje produkci potravin na celém světě, především v afrických zemích. V subsaharské Africe jsou na zemědělství jako hlavním zdroji obživy závislí dva lidé ze tří, ale úroda klíčových plodin, kukuřice a pšenice, neustále klesá. Řešení vyžaduje dva kroky: pomoci s adaptací zemědělství na měnící se klimatické podmínky a snížit emise skleníkových plynů.“

Jiří Koželouh z Hnutí DUHA, člen rady Klimatické koalice: „Hynoucí české lesy jsou drsnou ukázkou toho, jak nás měnící se klima v kombinaci se snahou o maximalizaci zisku z využívání přírody připravují o něco, co máme všichni rádi, a navíc nám způsobují miliardové ekonomické škody. Ministerstvo zemědělství o této hrozbě ví dlouhá léta, ale nic neudělalo. Nyní dokonce odmítá potřebné změny lesního zákona, které navrhuji poslankyně a poslanci. Ale pokud chceme zase odolné a zdravé lesy, musí Poslanecká sněmovna změny přijmout. Musí však také přijmout zákony, které zajistí rychlé snižování spotřeby fosilních paliv a naopak úspory energie a rozvoj domácích čistých obnovitelných zdrojů.“

Jan Freidinger z Greenpeace: „Zadělali jsme si na obrovský problém, je ale v našich silách ho vyřešit, když začneme jednat okamžitě. Dopad lidské činnosti na půdu a na krajinu nemá v historii obdoby. Je do značné míry živěn rozpínavostí průmyslového zemědělství a produkci masa. Po desetiletích plýtvání a bezbřehého konzumerismu se musí celá naše společnost přeorientovat na udržitelnější, zdravější a ve velké míře rostlinnou výrobu. V praxi to mimo jiné znamená globálně omezit maso v jídelníčku o polovinu, v Evropě či USA dokonce o více než dvě třetiny.“

Michal Broža, vedoucí kanceláře OSN pro Českou republiku: „Změna klimatu je rychlejší než schopnost lidstva na ni adekvátně reagovat. Šéf OSN António Guterres proto svolal na září do New Yorku světový summit pro klimatickou akci. Vyzval lídry států, aby přijeli s ambiciózními plány na transformaci energetiky, dopravy, průmyslu i zemědělství. A také ke splnění závazků na financování klimatických opatření. Ne ze štedrosti, ale z vlastního zájmu. Klimatická akce může podle zprávy ‚New Climate Economy Report‘ v porovnání s ‚business as usual‘ do roku 2030 vygenerovat ekonomický výnos v hodnotě 26 bilionů dolarů. Jde tedy o výhodnou investici.“

Jan Svitálek, zemědělský expert Člověka v tísni: „Člověk v tísni pomáhá zasaženým a ohroženým komunitám v mnoha zemích světa. Ty se stále více potýkají s dopady klimatické změny. Poskytujeme humanitární pomoc v reakci na častější a intenzivnější přírodní katastrofy jako jsou výjimečná sucha, povodně, tajfuny nebo extrémní mrazy. Přes 10 let pomáháme v těch nejchudších zemích v Africe nebo v Asii s péčí o krajinu, ochranou půdy, zalesňováním, nebo s propagací šetrných zdrojů energie. Přinášíme zemědělské postupy, které minimalizují negativní vlivy zemědělství na životní prostředí a zároveň pomáhají místním obyvatelům se na dopady klimatické změny připravit. Během posledních let si ale všímáme toho, že stejným problémům, které známe z rozvojových zemí, jako jsou právě dlouhá sucha, degradace půdy nebo úbytek lesů, stále více čelíme i tady doma. Právě proto je nutné brát závěry zprávy IPCC vážně, změna klimatu dopadá i na Českou republiku.“

Kontakty:

Pavel Příbyl, FoRS, pavel.pribyl@fors.cz, 603 207 249

Jiří Koželouh, Hnutí DUHA, jiri.kozelouh@hnutiduha.cz, 723 559 495

Jan Freidinger, Greenpeace, jan.freidinger@greenpeace.org, 734 620 843

Michal Broža, IC OSN, broza@un.org, 724 020 611

Jan Svitálek, Člověk v tísni, jan.svitalek@peopleinneed.cz, 739 320 646